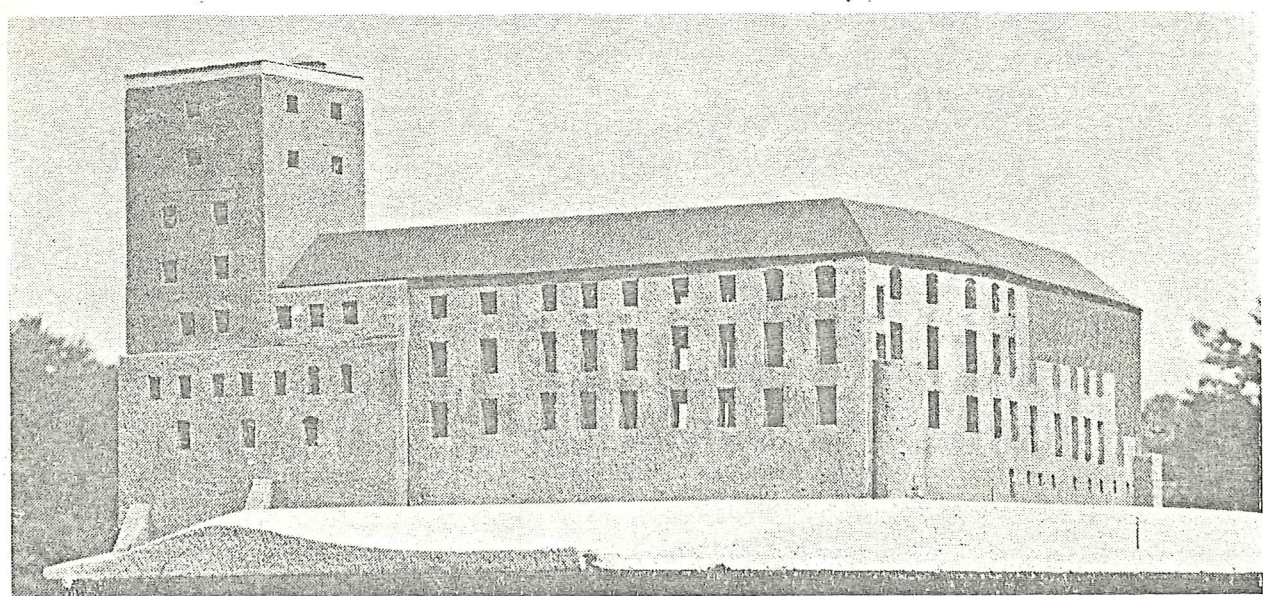

KOLDING FOCUS

MEDLEMSBLAD FOR SOCIALDEMOKRATIET I KOLDING

Januar 1974

Det er ikke lige just dans der trædes på Koldinghus i denne tid.

Arkitektparret Inger og Johs. Exner, Aarhus, har udarbejdet et spændende forslag til bevaring af Koldinghus som ruin, samtidig med at bygningernes konturer genskabes og byen får repræsentative mødelokaler.

LÆS INDE I BLADET:

Et uhyggeligt valg.....	side 3	Det går vi til valg på.....	side 6
Kandidat til byrådsvalget.....	side 5	Exner's Koldinghus.....	side 8
		Floraklubbens virke.....	side 11

Koldinghus fremtid bør ikke afgøres efter impuls, afstemninger og brevkort.

Focus har derfor bedt arkitektparret Inger og Johs. Exner om at orientere læserne om sit spændende og utraditionelle forslag.

Johannes Exner

I sommeren 1972 gik vi, efter at vi var blevet anmodet af boligministeriet om at påtage os restaureeringen af Koldinghus, i gang med at undersøge og opmåle Koldinghus. Det blev et meget spændende arbejde, som gav viden, skabte respekt og affødte kærlighed til Koldinghus slotsruin. Det blev os efterhånden klart, at en istandsættelse ikke var så lige en sag. Der var mange og meget væsentlige ting at tage i betragtning. For det første nødvendigheden af at beskytte ruinen. Dernæst at respektere bygningen mest muligt, d.v.s. bevare alle dens historiske perioder og stilarter, lade dem komme frem til glæde for alle. Og for det tredje nogle tanker om funktionel restaurering, herunder omtale af funktion, konstruktion og indretning. Disse 3 punkter skal omtales lidt nærmere.

Beskyttelse af ruinen

Siden branden i 1808 har slotsruinen været under stadig nedbrydning af både mennesker og klima. De menneskeligt forårsagede ødelæggelser, fjernelse af bygningsmaterialer o.l., er standset, men de klimatiske foregår stadig. Det gælder især syd- og østfløjenes uafdækkede murkroner og -kærner, hvor nedslivende

vand sammen med frostpåvirkninger og planter sprænger murværket. Endvidere har jorden vist svigtende bæreevne ved fundamentene, hvorved sydfløjens efterhånden alvorlige hældning medførte nødvendigheden af en opretning for få år siden. De lodrette flader er tilsyneladende i relativt god stand. Selv om de er stærkt vejrbitte og fremtræder med store variationer i farve og struktur fra forskellige tiders murværk, så er det i det store og hele forbavsende sundt. Det skyldes for en stor del murstenenes og ikke mindst mørtelens meget høje kvalitet. En beskyttelse af murværket må således først og fremmest gælde de vandrette flader. Det vil kunne opnås ved at overdække med tag og lukke vindueshullerne, helst længst muligt fremme mod facaden.

Man må i forbindelse med en vurdering af murværkets tilstand være klar over, at de mange »skrammer«, som murværket har fået gennem tiden, ikke udelukkende skyldes klimaets påvirkninger, men i langt højere grad end man umiddelbart aner skyldes de bygningsændringer, store og små, der i tidens løb er foretaget. Og det er ændringer, som er meget spændende, og som ikke uden videre må for-

svinde, men hermed er vi ovre i det næste punkt:

Respekt for bygningen

At Koldinghus er noget enestående, står de fleste klart, ikke bare i Kolding by, men også ud over landet. Dens beliggenhed, dimension, den måde, man kommer til bygningen på, mødet med de vældige, dramatiske ruiner er ting, der gør et uudslætteligt indtryk af kraft, drama og historie, og det opleves ikke bare udenfor, men også inde fra slotsgården og stående mellem murene i sydfløjen. Koldinghus taler som intet andet slot i Danmark til folk af alle aldre og alle fag.

Bygningen rummer værdier for både videnskabsmænd og skolebørn. Der kan både studeres og fantaseres. Den mest dramatiske begivenhed, ruinen beretter for os, er de spanske soldaters afbrænding af slottet i 1808, men der er mange andre spændende ting, vi ved nøjere iagttagelse og studium kan møde. Kunne vi færdes på højere liggende planer, ville vi kunne se mange flere ting, end vi kan nu fra jorden. Men med kikkert kan vi dog afsløre nogle ting. F. eks. ser man omtrent midt på østfløjens gårdfacade nogle cirkulære huller i murværk og puds,

sandsynligvis skudhuller. – Hvilken episode ligger der bag dem? Hvem har skudt? og hvorfor?

Det kunne være spændende, om man kunne komme til at gå mellem ruinerne oppe i højden, gå tæt langs murværket og se alle de mange interessante spor, få dem afklaret og forklaret i skitser, tegninger og tegninger, få murværket til at fortælle om begivenheder, mennesker og rum. Koldinghus er Koldinghusets vigtigste museumsgeografi. Vi må være god ved at lade den fortsat leve, lade den fortsat lade spor og rester, der urørte vil man til hvorefter kunne udbygge store diskuterer og reviderede konstruktionstegninger og modeller.

Iøvrigt er det en kerneopgave, at videnskabelige og kæologiske undersøgelser for almindelige mennesker er særlig interessante, da længe de står på. Det betyder sammen med, at tingene bliver nære og levende, når man står direkte over for dem, i stedet for kun at læse om dem gennem afhandlinger og tegninger. Derfor forestiller vi os, at publikum skal have mulighed for at følge med i undersøgelserne på Koldinghus.

(Fortsættes side 9)

(Fortsat fra side 8)

Funktionel restaurering

Det tredje punkt, at få bygningen til at fungere, er også et vigtigt punkt. De mangeartede formål: museum, foredrag, musik, repræsentation, stiller forskellige krav til rummenes beliggenhed og indretning. Endvidere ved vi, at der her, som andre steder, i fremtiden vil opstå ønsker om nye funktioner og dermed ændringer af de bestående indretninger. Det gælder derfor om ikke at låse sig fast ved indretning af nye rum.

Bygningen skal ikke låses fast til én af sine mange etilperioder, men bevare dem allesammen, akkurat som vi finder det i vore landsbykirker eller i vore byer. De går også langt tilbage i historien. De har bygningsdele og huse fra mange tider og stilperioder. Men kirkerne og byerne får lov til at leve videre. De skal tilpasse sig vore tider og kommende generationers. Og det gør dem værdifulde. Lad Koldinghus udmærke sig ved også at få lov at følge med. Derved vil Koldinghus også som slot være noget specielt og værdifuldt. Koldinghus skal ikke ende med den restaureringsarkitektur, vi laver. Andre tider må også kunne bidrage, når det bliver aktuelt.

Og her er vi i den situation, at halvdelen af slottet henligger som ruin og er fri for etageadskillelser og indvendige vægge. Vi har derfor alle muligheder her. Hvis vi udfører de nye etageadskillelser og vægge således, at de om fornødent kan flyttes, vil de næste generationer også kunne foretage ændringer. Derfor er den foreslåede konstruktion enkel, let og uafhængig af ruilmurene. Den ødelægger dem ikke, de vil til stadighed gøre sig gældende. En vis fleksibilitet vil være ønskelig, når blot der ikke stettes i det historiske.

Vi vil gerne på én gang be-

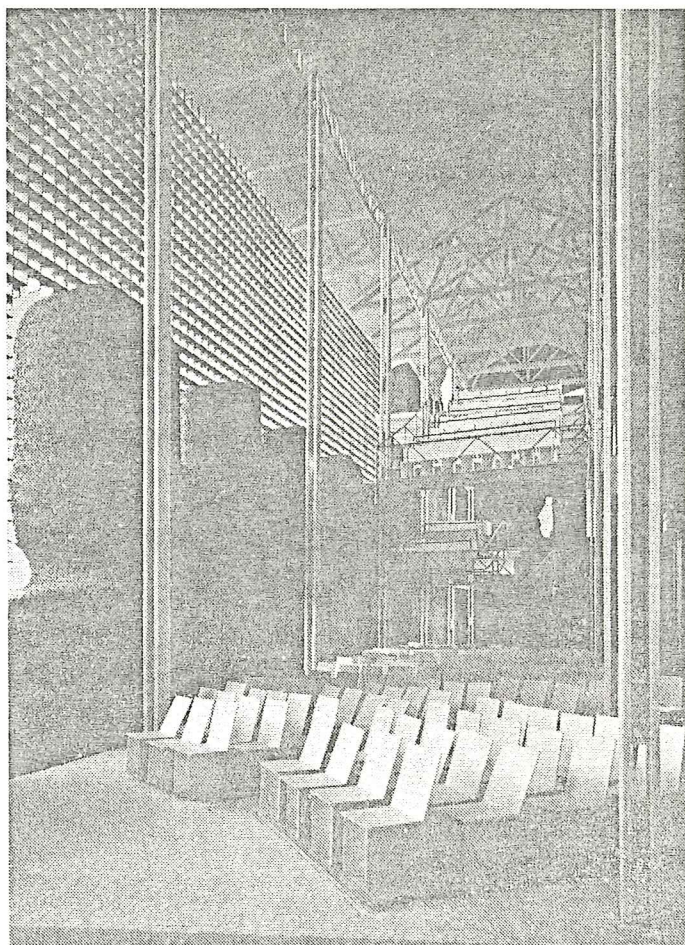
vare både slottet og ruinen, med de historiske vidnesbyrd, og få bygningen til at fungere, også i fremtiden. Disse forhold stiller krav til genopbygningsprincippet.

Vort genopbygningsprincip er slet ikke så vildt og sensationelt, som det er gjort til. Mange har fået en misforstået opfattelse af forslaget p. gr. a. de mange usaglige kommentarer og skrivelser, der har været om projektet. »Osteklokke, glassarkofag, plastichus og hønsehushus« er nogle af de ord, som er blevet benyttet. Modelbilledet af slottet udefra viser noget andet.

Det kunne være interessant engang at undersøge, hvordan sådanne misforståelser eller mistolkninger opstår. Skyldes de ringe viden om de faktiske ting eller manglende evne til at sætte sig ind i forholdene? Eller er de bevidste og hvorfor? I alt fald er det ulykkeligt, hvis afgørelser skal træffes på den slags vurderinger.

Det principielt vigtige i genopbygningsprincippet må være at handle så nænsomt som muligt over for Koldinghus. Det er en total misforståelse, at man er nænsomt, hvis man vil genskabe slottet, som det så ud før branden (barokstil), eller under Chr. d. IV (renæssancestil) eller ligegyldig hvilken anden stil. De tidligere stadier kender vi ikke nøjagtigt nok, og vi ville teknisk heller ikke kunne gennemføre det, men hvis vi forsøgte det, ville det blive helt uforvarsligt dyrt. Det er simpelt hen utopi. Det kan derfor være på sin plads at gøre opmærksom på, at den model, som er blevet udarbejdet på museets foranledning, som modstykke til vort forslag, viser en sådan utopi. Det er at stikke folk blå i øjnene at lade dem tro, at det er realistisk. Iøvrigt er modellen ukorrekt. Slottet har aldrig på noget tidspunkt set sådan ud!

Om vort konstruktionsforslag vil vi gerne understrege, at det mere er et princip end en endelig løsning. Pro-

Sådan forestiller arkitektparret Inger og Jobs. Exner sig ruinpartierne fremhævet i en konstruktion som genskaber slottets ydre form og lukker rummet af.

jekteringen er endnu kun på forstadiet. De endelige løsninger og materialer afklares først under en senere detailprojektering. Restaureringsprincippet går ud på at lade det nye tag og de nye etageadskillelser bære af en konstruktion, der berører ruilmurene så lidt som muligt. Det kan gøres ved i stedet for at lade ruilmurene være bærende, at rejse 2 søjlerækker på deres eget selvstændige fundament på langs i ruinen, inden for ydermurene. Etageadskillelserne udfores af præfabrikerede etageelementer, som kan ændres eller fjernes senere. Mellem den således fritstående konstruktion og ruinen's murværk lukkes med lette materialer.

De store huller i facaden, hvor det største findes i det sydøstlige hjørne, lukkes også med en let vægkon-

struktion. Der er flere muligheder for valg af materiale og detailudformning. På modellen er skitseret en løsning med en dobbeltvæg, inderst bestående af glas og yderst af et metalgitter i murværksfarve. Gitteret skal beskytte mod for meget lys og sol. Det kunne også udformes som en udvendig træbeklædning eller af andre materialer. Her gælder det om at finde frem til det mest naturlige og funktionsdygtige, samtidig med at både exterior og interior bliver godt. Arbejdet er ikke afsluttet, og der er mange overvejelser at gøre endnu, inden man kan sige, at sådan vil den endelige udformning blive. Det er på dette stadium, hvor man arbejder med de større linjer og helheden, ganske naturligt, at detaljerne står mere

(Fortsættes side 10)

(Fortsat fra side 9)

skitsemæssigt. Vigtigt er det, at det nye, der skal tilføjes, på én gang er i harmoni med det bestående og samtidig klart er et udtryk for vor tid.

Det svarer til traditionerne på Koldinghus. Sådan gjorde både Chr. d. III, Chr. d. IV og Fr. d. III, da de gennemførte deres moderniseringer.

For interiørets vedkommende bibeholdes de allerede indrettede rum i vest- og nordfløjene uændrede, det gælder således også ridder-salen og den hvide sal.

I syd- og østfløjen er man friere stillet. Her kan indrettes rum af en anden og mere tidssvarende karakter. I østfløjen foreslås indrettet administrationsrum, studierum, bibliotek og faciliteter for publikum, og i sydfløjen en funktionsduelig stor sal, som vil være med til at bevare det fascinerende ruininteriør i fuld højde. I den vestre ende udformes 2 amfiteatraliske balkoner, som danner overgang til etagerne i sydfløjens vestre del. Langs salens nordvæg løber balkoner, som forbinder

sydfløjens etager med østfløjens. Salen kan benyttes til større foredrag, film, officielle fester, kongresser m. m., og samtidig er den et væsentligt led i udstillingen af Koldinghus, idet den danner første indtryk for museumsgæsten, når han påbegynder sin vandring gennem museet.

Forslaget er beregnet til at være 3 mill. kr. billigere end det tidligere forslag og koste 18 mill. kr., hvor det tidligere forslag ville koste 21 mill.

Koldinghus er noget for sig selv, en ener blandt vore slotte. Århundreders begivenheder, små og store, lykkelige og dramatiske, er gået henover Koldinghus, har sat sit præg på slottet og har skabt det, vi netop forstår ved Koldinghus. Slottet besidder en enestående atmosfære, som er værdifuld, ikke blot for Kolding by, men for hele landet.

Denne særlige atmosfære, tillige med mange andre værdier ved slottet, er det en væsentlig opgave at søge bevaret ved den kommende restaurering.

Johannes Exner